

Grzybowski, Michał Marian

Sprawozdanie z konferencji teologicznych duchowieństwa diecezji płockiej od 1971 r. do 1982 r.

Studia Płockie 12, 293-301

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Michał Marian Grzybowski

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI TEOLOGICZNYCH DUCHOWIEŃSTWA DIECEZJI PŁOCKIEJ OD 1971 R. DO 1982 R.

W pierwszym tomie „Studiów Płockich” z 1973 r. w dziale *Recenzje i sprawozdania* ks. Wojciech Góralski umieścił *Sprawozdanie z konferencji teologicznych duchowieństwa miasta Płocka za okres od 29 listopada 1966 r. do 10 listopada 1971 r.* Jest to informacja odnośnie do spotkań naukowych duchowieństwa, jakie od lat w Płocku, w Seminarium Duchownym, raz w miesiącu miały miejsce. W następnych tomach brak już było informacji na ten temat. W międzyczasie same spotkania uległy zmianom. Orynnariusz płocki, bp dr Bogdan Sikorski, dekretem z 1978 r. postanowił, aby w konferencjach teologicznych brało udział duchowieństwo całej diecezji. Tak więc w Przasnyszu, w kościele OO. Pasjonistów, i w Płocku — w Seminarium Duchownym — kapłani diecezji uczestniczą w spotkaniach, gdzie po konferencji ascetycznej i nabożeństwie biorą udział w spotkaniach naukowych. Spotkaniom tym przewodniczy rektor seminarium, on także ustala listę prelegentów. Ponieważ nie zachowały się wszystkie protokoły z odbytych konferencji, dlatego informacja jest niepełna. Od tej pory zamierzamy prowadzić ją systematycznie, umieszczając w każdym tomie sprawozdania z danego roku. W obecnym numerze podajemy informacje z lat 1971—1982. Dotyczą one terminów konferencji, jej tematyki oraz głównych kierunków dyskusji, które zwykle towarzyszą tym spotkaniom.

1. 7 grudnia 1971 r. konferencji przewodniczył rektor Seminarium Duchownego ks. dr M. Molski, wzięło w niej udział 18 księży. Referat pt. *Cnota wielkoduszności — megalopsychia — wg Arystotelesa* wygłosił ks. prof. mgr J. Budzyński. Referat obejmował trzy części. Część pierwsza — kłopoty terminologiczne związane z oddaniem na język polski arystotelesowskich pojęć: megalopsychia i megalopsychos, część druga — arystotelesowski wykład o cnocie wielkoduszności w Etyce Nikomachejskiej, część trzecia — trudności w ujęciu problematyki cnoty „wielkoduszności” i jej aktualność także w naszym wieku. W dość ożywionej dyskusji, w której zabrało głos 7 osób, próbowano arystotelesowskie pojęcie cnoty wielkoduszności zrozumieć w kontekście etyki chrześcijańskiej i znaleźć dla niej miejsce w zespole cnot chrześcijańskich.

2. 9 lutego 1972 r. spotkaniu przewodniczył rektor seminarium, a wzięło w nim udział 12 księży. Referat pt. *Chrystocentryczne wskazania moralne listów pasterskich* wygłosił ks. prof. dr K. Gąsiorowski. Całość składała się z dwóch części. Część pierwsza omawiała cechy osobiste duszpasterzy, druga

cechy działalności duszpasterskiej. W dyskusji postulowano rozszerzenie materiału porównawczego, przeprowadzenie obszerniejszych komentarzy do niektórych wyrażań.

3. 18 kwietnia 1972 r. W czasie konferencji, w której uczestniczyło 20 księży, kontynuowano problematykę biblijną *Chrystocentryczne wskazania moralne listów pasterskich*. Referował ks. prof. dr K. Gąsiorowski stwierdzając, że naczelnym obowiązkiem głosiciela słowa Bożego jest nauczanie o Chrystusie i jego powszechnej woli zbawczej. Dyskusja pogłębiła przedstawione pojęcie chrystocentryzmu.

4. 14 listopada 1973 r. W konferencji uczestniczyło 19 księży. Ks. prof. dr A. Suski wygłosił prelekcję naukową pt. *Różnica i związki pomiędzy kapłaństwem hierarchicznym i powszechnym w ujęciu biblijnym*. Prelegent wskazał na wkład soboru watykańskiego II w rozwój doktryny katolickiej na temat kapłaństwa zarówno hierarchicznego, jak i powszechnego. Zagadnieniem stosunku kapłaństwa wiernych do kapłaństwa hierarchicznego zajął się synod biskupów z 1971 r. W dyskusji zwracano uwagę na większy udział świeckich w sprawowaniu funkcji liturgicznych.

5. 17 grudnia 1973 r. Pod przewodnictwem rektora seminarium 10 księży uczestniczyło w konferencji naukowej. Zebrani wysłuchali referatu ks. prof. dr A. Suskiego pt. *U źródeł doksologii*. Temat pomyślany był jako praktyczna ilustracja metody badań biblijnych zwanej Formgeschichte. Chodziło tu o przeanalizowanie historii, a także struktury formuł występujących w *Starym Testamencie*, judaizmie i w *Nowym Testamencie*, które nazwano doksologiami. W konkluzji stwierdzono, iż *Nowy Testament* reprezentuje już stadium pewnej krystalizacji form doksologicznych, chociaż istnieje jeszcze możliwość różnych wariantów. Podkreślono również fakt, iż teocentryczne doksologie ulegają procesowi stopniowej chrystianizacji i w ten sposób otwiera się perspektywa doksologii trynitarnej, której w *Biblii* jeszcze brak.

6. 12 lutego 1974 r. W sali nr 1 w Wyższym Seminarium Duchownym odbyła się kolejna konferencja teologiczna kapłanów miasta Płocka. Konferencji przewodniczył ks. prałat dr T. Rutowski, rektor Seminarium Duchownego, wzięło w niej udział 30 księży oraz 15 alumnów VI kursu. Prelekcja, wygłoszona przez ks. prof. dra L. Grabowskiego, miała charakter sprawozdawczy i dotyczyła w pierwszej części ogólnopolskiego tygodniowego sympozjum lekarzy, psychologów oraz wychowawców Seminarium Duchownych, które odbyło się w Łodzi we wrześniu 1973 r. Sympozjum było poświęcone problematyce wychowania alumnów Seminarium Duchownych i stanowiło pożyteczną wymianę myśli lekarzy specjalistów, psychologów oraz wychowawców seminarnych we wspomnianej dziedzinie.

7. 29 kwietnia 1974 r. W spotkaniu, któremu przewodniczył ks. rektor, uczestniczyło 16 księży. Ks. prof. L. Grabowski kontynuował sprawozdanie z ogólnopolskiego sympozjum lekarzy, psychologów i wychowawców seminarnych. W dyskusji padło wiele uwag uzupełniających sprawozdanie a dotyczących metod działania w małych grupach oraz form wychowania, jak również dojrzałej osobowości.

8. 14 października 1974 r. W konferencji naukowej, której przewodniczył ks. rektor T. Rutowski, uczestniczyło 28 księży. Referat pt. *Sacrum we współczesnej literaturze polskiej* wygłosił ks. prof. mgr J. Śniegocki. Referent zwrócił uwagę, że wśród współczesnych badaczy literatury jest coraz mniej zwolenników wyodrębniania tzw. literatury katolickiej ze względu na brak wystarczająco jasnych kryteriów dla określenia takiej grupy dzieł. Tradycyjnie wysuwane wyznaczniki „katolickości”: autor, odbiorca i tematyka utworu — odnoszą się przede wszystkim do okresu międzywojennego oraz wczesnych lat powojennych. Przemiany dokonujące się obecnie w życiu religijnym, polegające głównie na interioryzacji religijności, sprawiają, że pojęcie „literatura katolicka” w znaczeniu „programowo religijna”, coraz bardziej zmniejsza swój zakres. Wydaje się zatem, że bardziej usprawiedliwione jest mówienie o obecności problematyki religijnej w dziełach różnych twórców, niekoniecznie deklarujących się formalnie jako katolicy. Wśród wypowiedzi dyskutantów dały się zauważyć następujące kryteria, które mogą być pomocne w klasyfikacji dzieła, a mianowicie: wyrażanie w utworze uniwersalności, wzbudzenie w czytelniku przeżyć religijnych, pozytywne patrzanie i przedstawianie „sacrum”, zgodność treści utworów z doktryną katolicką, kryterium prawdy.

9. 18 grudnia 1974 r. W kwartalnym spotkaniu teologicznym, odbywającym się w Seminarium Duchownym w Płocku, uczestniczyło 26 księży. Po odczytaniu protokołu z poprzedniego posiedzenia, który przyjęto bez poprawek, ks. prof. dr J. Mariański wygłosił referat pt. *Patologia kierownictwa parafialnego*. Prelegent zastrzegł, że omawia tylko pewne aspekty zagadnienia, które dokładniej zostaną przedstawione w oddanym do druku („Ateneum Kapłańskie”) artykule. W dyskusji kilka wypowiedzi dotyczyło spraw terminologicznych, inne praktycznych, choć luźno związanych z tematyką referatu.

10. 18 marca 1975 r. W konferencji naukowej pod przewodnictwem ks. rektora uczestniczyło 16 księży. Ks. prof. mgr T. Żebrowski przedstawił zebrany projekt *Atlasu historycznego Kościoła w Polsce* i podzielił się informacjami z odbytej w Krakowie sesji historyków Kościoła. W sesji tej uczestniczyli przedstawiciele wszystkich diecezji polskich oraz około trzydziestu świeckich historyków. Po referacie ks. prof. Żebrowskiego w dyskusji omówiono szczegółowe zagadnienia dotyczące zakresu informacji, które powinny być zawarte w przygotowywanym atlasie. Na tejże konferencji nastąpiła zmiana na stanowisku sekretarza przygotowującego protokoły zebrań. Po rezygnacji ks. dra W. Góralskiego funkcję tę objął ks. mgr J. Śniegocki.

11. 4 czerwca 1975 r. Zebranie zagał ks. rektor T. Rutowski. Następnie ks. mgr J. Śniegocki wygłosił prelekcję pt. *Współczesna powieść biblijna*. Prelegent omówił przejawy obecności tematyki biblijnej w prozie polskiej XX wieku na przykładzie dwu utworów: J. Dobraczyńskiego — *Listy Nikodema* i R. Brandstaetera — *Jezus z Nazaretu*. Obydwa zyskały duże uznanie czytelników, o czym świadczą ich wysokie lokaty wśród 10 najwartościowszych powieści powojennego dwudziestolecia. W konferencji uczestniczyło 20 księży.

12. 16 lutego 1976 r. W konferencji uczestniczyło 19 księży i 6 kleryków. Ks. prof. mgr J. Śniegocki wygłosił prelekcję pt. *Homilia w liturgii małżeństwa*.

Prelegent w oparciu o p. 52 *Konstytucji o liturgii* uzasadnił potrzebę wykorzystania w homilii ślubnej nie tylko czytań pochodzących z *Pisma św.*, ale również modlitw, śpiewów międzylekcyjnych i obrzędów sakramentalnych, które stanowią zgodnie z instrukcjami wykonawczymi do tejsze konstytucji „teksty święte”, tzn. pochodzące z mszału lub rytuału. W dyskusji poruszono szereg zagadnień wiążących się z omawianym tematem. Między innymi, polemikę wzbudziła jedna z tez prelekcji, aby wiązać z reguły udzielanie sakramentu małżeństwa ze mszą św.

13. 7 maja 1976 r. W spotkaniu wzięło udział 15 księży. Tematem konferencji był kongres franciszkański w Krakowie, o którego przebiegu poinformował obszernie ks. prof. mgr T. Żebrowski.

14. 17 listopada 1976 r. Po modlitwie i zagajeniu zebrania przez ks. rektora i odczytaniu protokołu, zebrani wysłuchali prelekcji ks. prof. dra Cz. Rychlickiego, poświęconej formacji teologicznej kandydatów do kapłaństwa w świetle dekretu kongregacji do wychowania chrześcijańskiego z 22 II 1976 r. Prelegent omówił następujące zagadnienia: niektóre pastoralne aspekty pracy Kościoła we współczesnym świecie, wymogi dotyczące nauczania teologii wynikające z natury i zadań tej dziedziny wiedzy, zwłaszcza wskazania dekretu dotyczące poszczególnych dyscyplin teologicznych, normy praktyczne obowiązujące w nauczaniu teologii w seminariach duchownych. W dyskusji zwrócono uwagę na następujące sprawy: w pewnej mierze brak odpowiedniego wykształcenia wśród duchowieństwa, zwłaszcza w zakresie teologii ascetycznej, przyczynił się do powstania mariawityzmu, świeccy katolicy nie rozumieją języka teologicznego, jakim często posługują się księża. W konferencji wzięło udział 26 księży.

15. 16 grudnia 1976 r. W zebraniu uczestniczyło 17 osób. Prelekcję poświęconą interpretacji wybranych perykop biblijnych wygłosił ks. dr A. Suski. Treścią wystąpienia prelegenta było wyjaśnienie dwóch tekstów starotestamentowych sprawiających znaczne trudności egzegetyczne kaznodziejom i katechetom (scena porwania Eliasza do nieba oraz wizja Ezechiela). W dyskusji pytano o formy literackie wizji, symboliczność i metaforyczność wyrażań.

16. 18 lutego 1977 r. Zebranie, w którym uczestniczyły 24 osoby, prowadził ks. rektor T. Rutowski. Wykład o wezwaniu do pokuty w *Biblii* wygłosił ks. dr A. Suski. Jego wypowiedź dotyczyła tylko jednego aspektu tego tematu, a mianowicie wezwanie do pokuty w *Nowym Testamencie*. W dyskusji wysunięto wiele pytań dotyczących głównie sposobu rozumienia wezwania do pokuty, skierowanego do chrześcijan wierzących i praktykujących. Zwrócono również uwagę na dokonujące się współcześnie w Kościele przemiany w dziedzinie praktyki pokutnej.

17. 29 kwietnia 1977 r. Konferencji, która zgromadziła 23 osoby, przewodniczył rektor seminarium. Referat na temat: *Główne problemy współczesnej katechezy* wygłosił ks. dr J. Kraszewski. Referent wyróżnił dwie grupy zagadnień, które dzisiejsza katecheza musi uwzględnić, jeśli chce być skuteczna. Są to: problemy doktrynalne i problemy pedagogiczne. W dyskusji wypowiedzi dotyczyły pracy katechetycznej w parafii.

18. 9 listopada 1977 r. Trzecia tegoroczna konferencja teologiczna odbywała się po zakończeniu miesięcznego dnia skupienia dla księży rejonu płockiego. Uczestniczyło w niej 57 osób. Spotkaniu przewodniczył ks. rektor. Ks. dr B. Sałkowski wygłosił referat pt. *Podstawowe zasady kształtowania sumienia dziecka*. Na wstępie prelegent krótko omówił etapy dojrzewania dziecka i związany z nimi rozwój jego pojęć moralnych, a potem zwrócił uwagę na problem główny — zasady kształtowania sumienia. Ożywiona dyskusja dotyczyła „wieku dziecięcego” oraz napięć, jakie istnieją w odniesieniu do zagadnień religijnych między szkołą, domem i organizacjami, co ma wpływ na kształtowanie się sumienia.

19. 9 grudnia 1977 r. W grudniowej konferencji teologicznej uczestniczyło 71 osób. Byli wśród nich: biskup ordynariusz, pracownicy Kurii Diecezjalnej i Seminarium Duchownego oraz duszpasterze Płocka i rejonu płockiego, którzy uczestniczyli w miesięcznym dniu skupienia. Prelekcję wygłosił ks. dr A. Suski na temat: *Idea ubóstwa w świetle Pisma św.* Prelegent zaznaczył, iż potrzebę syntetycznego przedstawienia biblijnej idei ubóstwa uzasadnia fakt, iż związane z nią poszczególne wypowiedzi *Pisma św.*, wyjęte z kontekstu ksiąg natchnionych, były w ciągu wieków różnie interpretowane. W dyskusji temat ten został szeroko rozwinięty.

20. 14 kwietnia 1978 r. Pierwsza konferencja teologiczna w br. kalendarzowym odbyła się w dniu, w którym miało miejsce miesięczne spotkanie księży rejonu płockiego, połączone z nabożeństwem w kaplicy seminaryjnej i konferencją ojca duchownego. W spotkaniu wzięło udział 65 osób. Ks. dr Cz. Rychlicki wygłosił prelekcję nt. głównych tendencji we współczesnej chrystologii chrześcijańskiej. Omówił najpierw problematykę chrystologiczną w teologii ewangelicznej, potem scharakteryzował nowe poglądy na ten temat w teologii katolickiej, a w końcowej części wypowiedzi podał kilka podsumowujących uwag. W dyskusji zwrócono uwagę, że rozwój teologii zawsze był związany ze zmianami w sposobie uprawiania filozofii, ponieważ teologowie posługują się wieloma pojęciami filozoficznymi.

21. 12 maja 1978 r. W konferencji wzięli udział uczestnicy miesięcznego dnia skupienia (46 osób). Referat wygłosił ks. mgr S. Kutniewski, który omówił społeczną pozycję kobiety w państwie rzymskim w czasach Augusta. Ciekawa dyskusja wzbogaciła tę problematykę wieloma interesującymi szczegółami.

22. 13 października 1978 r. W zebraniu wzięło udział 78 osób. Zebranie zagał ks. rektor dr T. Rutowski, który zaznaczył, że obecne spotkanie ma nieco odmienny charakter, między innymi dlatego, że do udziału w spotkaniach zostali włączeni księża z kilku dalszych (razem 15) dekanatów. Przychylając się do prośby ks. prof. J. Śniegockiego, w sprawie zwolnienia go z obowiązku sekretarza tychże spotkań, ks. rektor złożył mu wyrazy podziękowania za pracę. Nowym sekretarzem został ks. dr Michał Grzybowski. Prelekcję naukową wygłosił ks. dr hab. W. Góralski, który omówił *Zagadnienie posługi słowa Bożego w projekcie nowego KPK*. Zaznaczył, że jednym ze schematów jest projekt prawa w zakresie urzędu nauczycielskiego Kościoła, przygotowany w oparciu o dotychczasowe ustawodawstwo w tej dziedzinie.

23. 9 listopada 1978 r. W konferencji wzięli udział uczestnicy miesięcznego dnia skupienia w liczbie 126 osób. Referat naukowy wygłosił ks. dr A. Suski nt. *Idea jedności Kościoła w Liście do Efezjan*. Temat jedności Kościoła występuje w N. T. przy różnych okazjach, zwłaszcza w pismach Janowych i Pawłowych. Najwyraźniej jednak zaznacza się on w *Liście do Efezjan*, który ma charakter encykliki i stanowi rozważania nad rzeczywistością Kościoła Powszechnego. W dyskusji zwrócono uwagę na rolę Chrystusa w zjednoczeniu Kościoła, on to bowiem zburzył mur dzielący pogan i Żydów. Teraz w sposób widzialny papież spełnia rolę jednoczyciela Kościoła.

24. 11 grudnia 1978 r. Zebranie zgromadziło 76 księży. Prelegentem był ks. mgr J. Śliwka, który wygłosił odczyt pt. *Człowiek istotą religijną*. Dyskusja wprowadziła wiele elementów praktycznych, z których mogą skorzystać szczególnie księża prefekci.

25. 9 lutego 1979 r. W spotkaniu wzięło udział 44 księży. Referat naukowy wygłosił ks. dr A. Rojewski omawiając temat: *Kościół w nauczaniu i działalności biskupiej kardynała K. Wojtyły — obecnego papieża*. Referent stwierdził, że każdy, kto interesował się problematyką przemówień, listów pasterskich i homilii kardynała Wojtyły zauważa, że głównym tematem jego nauczania jest Kościół jako rzeczywistość zbudowana i nieustannie stwarzana przez Chrystusa żyjącego na ziemi w swych uczniach i będącego do dziś Drogą, Prawdą i Zjednoczeniem człowieka z Bogiem, czyli Życiem. W nauczaniu akcentuje kardynał Wojtyła następujące elementy: a) Kościół jako lud Boży, b) Kościół jako społeczność prawdy i miłości.

26. 15 marca 1979 r. W konferencji, której przewodniczył ks. wicerektor dr J. Kraszewski, wzięło udział 67 księży. Referat pt. *Idea rozwoju wiary w książce ks. kard. K. Wojtyły — obecnego papieża «U podstaw odnowy»*. Autor twierdzi, że u podstaw relacji soboru znajduje się zasada rozwoju wiary, która prowadzi do pełniejszego uczestnictwa w prawdzie Bożej. Wzbogacenie wiary dokonuje się na dwóch płaszczyznach: kształtowania świadomości i kształtowania postaw rozumowych jako gotowości działania wedle uznanych prawd. W dyskusji stwierdzono, że warte jest zapamiętania określenie, jakie daje kard. Wojtyła mówiąc, że: „Dialog to rozmowa nacechowana miłością”.

27. 11 maja 1979 r. W konferencji wzięło udział 65 księży. Referat naukowy na temat *Odnawianie się Kościoła przez przepowiadanie* wygłosił ks. dr Cz. Rychlicki. Podkreślił on wagę, jaką Kościół przywiązuje przez cały czas do praktyki przepowiadania.

28. 10 października 1979 r. W konferencji wzięli udział, po miesięcznym dniu skupienia, księża w liczbie 155. Referat pt. *Życie religijne w diecezji płockiej w okupowanej Polsce* wygłosił ks. dr Michał Grzybowski. Referent omówił straty personalne i materialne, jakie diecezja nasza poniosła w czasie okupacji, oraz warunki, w jakich pracowali pozostali przy życiu kapłani i wierni. W dyskusji wiele wypowiedzi uzupełniło materiał faktograficzny, dzięki czemu stał się pełniejszy obraz życia religijnego diecezji w latach wojny.

29. 7 listopada 1979 r. Konferencja zgromadziła 150 księży. Referat wygłosił ks. dr F. Mazurek, pracownik naukowy KUL, nt. *Godność człowieka a pra-*

wa człowieka. We wprowadzeniu referent przypomniał, że na terenie ONZ prawa człowieka stały się zagadnieniem pierwszoplanowym, wpływającym istotnie na prawa międzynarodowe, po czym zajął się następującymi kwestiami: geneza praw człowieka, ich treść, sposób ich ochrony.

30. 5 grudnia 1979 r. W spotkaniu wzięło udział 112 księży. Referat naukowy, pt. *Kasata klasztorów w 1863 r. w diecezji płockiej i stosunek bpa W. Popiela do tych wydarzeń*, wygłosił ks. dr Michał Grzybowski. Prelegent omówił sytuację polityczną i kościelną w dawnym Królestwie Polskim oraz ukaz carski z 8 XI 1864 r. W diecezji płockiej ukaz ten dokonał ogromnego spustoszenia, bowiem na jego mocy zlikwidowano 13 klasztorów, pozostałe zaś również przeznaczono do likwidacji. W dyskusji przytoczono wiele faktów, które uzupełniły informacje zawarte w referacie.

31. 13 lutego 1980 r. W konferencji wzięli udział uczestnicy miesięcznego dnia skupienia, w liczbie 158. Referat na temat *Stan diecezji płockiej na podstawie relacji «ad limina» bpa A. Nowowiejskiego z 1910 r.* wygłosił ks. dr M. Grzybowski. Obszerna relacja obejmowała dane dotyczące diecezji, biskupa ordynariusza, kurii, kapituły, duchowieństwa, seminarium, parafii i religijności wiernych.

32. 16 kwietnia 1980 r. Kolejna konferencja zgromadziła 178 księży. Referat pt. *Adhortacja apostolska Ojca Św. Jana Pawła II do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o katechizacji w naszych czasach*, wygłosił ks. dr J. Kraszewski. Adhortacja ukazała się na początku 1980 r. Referent zwrócił uwagę na zawarte w niej następujące wskazówki: katecheza powinna być bardziej chrystocentryczna, wierna nauce Kościoła, powinna być przekazywana w sposób integralny i mieć wymiar ekumeniczny. W żywej dyskusji poruszono sprawę m.in. różnej interpretacji niektórych perykop, a także trudności w realizowaniu obecnego programu katechetycznego, bowiem nie obejmuje on wszystkich tematów.

33. 7 maja 1980 r. Uczestnikami konferencji było 153 księży. Ks. dr J. Kraszewski kontynuował problematykę adhortacji Jana Pawła II o katechizacji.

34. 10 września 1980 r. W konferencji wzięli udział uczestnicy miesięcznego dnia skupienia, w liczbie 170. Prelegentem był ks. dr hab. W. Góralski, który wygłosił prelekcję pt. *Podstawowe urzędy duszpasterskie w dekanacie po II soborze watykańskim*. Sobór watykański II oraz ustawodawstwo posoborowe, zawarte szczególnie w motu proprio papieża Pawła IV *Ecclesiae Sanctae* z 6 VIII 1966 r., zwróciły uwagę m.in. na odnowę wiodących urzędów duszpasterskich w dekanacie: dziekana, proboszcza i wikariusza parafialnego. Przypomniany był też apel o zachowanie braterstwa i harmonijnego współżycia pomiędzy proboszczem a wikariuszem.

35. 12 listopada 1980 r. Miesięczny dzień skupienia zgromadził 174 księży. Referat duszpasterski wygłosił ks. mgr W. Gapiński, zapoznając zebranych z programem duszpasterskim na rok 1981, zatytułowanym *Ewangelizacja środowiska przez rodzinę*. Jest to hasło i myśl przewodnia, kierunek i zadanie wynikające z założeń programu duszpasterskiego, kaznodziejskiego i społecz-

no-religijnego Kościoła w Polsce w 1981 r. Program ten jest inspiracją i aktualizacją zwyczajnej pracy Kościoła, prowadzonej przez duszpasterzy, katechetów, kaznodziejów, działaczy, zakony związane z działalnością pastoralną, grupy apostołskie i ogół wiernych nad własnym uświęceniem i zbawieniem.

36. 3 grudnia 1980 r. W posiedzeniu wzięło udział 158 księży. Ks. mgr J. Śniegocki wygłosił prelekcję na temat: *Soborowe inspiracje w postudze słowa*, w której podkreślił fakt, iż dokumenty II soboru watykańskiego, głównie *Konstytucja o Objawieniu Bożym*, *Konstytucja o liturgii* oraz *Dekret o postudze i życiu kapłanów*, zawierają wiele cennych wytycznych dotyczących kaznodziejstwa. U podstaw tych stwierdzeń leży świadomość doniosłej roli, jaką z woli Chrystusa pełni głoszenie słowa. W żywej dyskusji wypowiedziano wiele sądów o współczesnym kaznodziejstwie, sprawie odczytywania listów pasterskich i różnych komunikatów.

37. 11 lutego 1981 r. W konferencji wzięło udział 162 księży. Ks. dr B. Sałkowski wygłosił prelekcję pt. *Naturalne metody regulacji poczęć w świetle teologii moralnej i medycyny*. Referat był nawiązaniem do problematyki I Międzynarodowego Kongresu Rodziny Afryki i Europy, który odbył się w Rzymie w dniach 10—12 stycznia 1981 r.

38. 13 marca 1981 r. W spotkaniu, które odbyło się w sali Biskupów Płockich, uczestniczyło 166 księży. Prelekcję na temat *Medytacja krzyża* wygłosił ks. mgr R. Knapieński, ilustrując ją przeżyciami z dzieł sztuki mającymi za przedmiot krzyż i mękę Pańską. Zaprezentowane zostały dzieła od czasów starożytnych aż po czasy najnowsze, zarówno wschodnie (sztuka bizantyjska), jak i zachodnie, a towarzyszący im komentarz oparty został o wzory medytacji charakterystycznej dla duchowości Kościoła wschodniego.

39. 13 maja 1981 r. Kolejna konferencja duchowieństwa zgromadziła 164 księży. Referat pt. *Ostatni etap pasterskiej działalności arcybiskupa A. J. Nowowiejskiego w czasie okupacji 1939—1941* wygłosił ks. dr M. Grzybowski. Prelegent przedstawił wysiłki i prace, jakie od momentu wybuchu wojny, poprzez czas internowania w Słupnie, aż do aresztowania w 1941 r. podejmował sędziwy ordynariusz płocki dla ratowania kapłanów oraz zabezpieczenia względnie normalnej obsługi pasterskiej wiernych. Dyskutanci, zwłaszcza znający wojnę i okupację z autopsji, przytoczyli wiele ciekawych i nie znanych dotychczas szczegółów związanych z omawianym okresem historycznym.

40. 23 września 1981 r. Udział w spotkaniu wzięło 168 księży. Referat naukowy pt. *Bogactwo miłosierdzia Bożego* wygłosił ks. dr A. Suski. Zaznaczył, że szereg wypowiedzi *Starego Testamentu* wskazuje, iż nauka o wielkości Bożego miłosierdzia należała do depozytu wiary Izraela od początku jego istnienia. Ogrom Bożego miłosierdzia był przedmiotem częstego uwielbienia, dziękczynienia, podstawą do prośb o pomoc w różnych niebezpieczeństwach oraz motywem skłaniającym do nawrócenia. Dyskutanci podkreślali, że dalecy jesteśmy od ideałów, jakie stawiał Chrystus, dlatego wszyscy liczymy na Boże miłosierdzie.

41. 11 listopada 1981 r. Konferencja zgromadziła 156 księży. Ks. dr A. Rójewski wygłosił referat pt. *Eucharystia jako zadanie do wiernego wykonania*.

Podstawę prelekcji stanowiły najnowsze dokumenty Stolicy Apostolskiej, dotyczące kultu Tajemnicy Eucharystii, tzn. Wielkoczwartkowy list Jana Pawła II z 1980 r. i opartą na nim instrukcję Kongregacji Sakramentów i Kultu Bożego *Inaestimabile donum* oraz *Przepisy wykonawcze* Episkopatu Polski, bazujące na wyżej wymienionych dokumentach. W dyskusji wielu księży poruszało problematykę liturgiczną i rubrycystyczną odnośnie do sprawowania mszy św.

42. 2 grudnia 1981 r. Uczestniczyło 143 księży. Referat *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza* wygłosił ks. dr Z. Piechna. Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza zostały ogłoszone dekretem Kongregacji Sakramentów i Kultu Bożego z dnia 29 V 1977 r.

43. 10 lutego 1982 r. W konferencji wziął udział biskup ordynariusz i 132 księży. Referat pt. *Refleksja nad encykliką Ojca Św. Jana Pawła II o pracy ludzkiej «Laborem exercens»* wygłosił ks. dr T. Rutowski. W referacie poruszono problemy: pojęcia pracy, praca w znaczeniu podmiotowym oraz duchowość pracy. Korzystając z licznej obecności księży, biskup ordynariusz podał szereg komunikatów, m.in. o poświęceniu Drzwi Płockich, o pomocy internowanym i ich rodzinom, o ofiarach dla powodzian, o sympozjum ascetycznym.

44. 19 maja 1982 r. W konferencji uczestniczyło 109 księży. Wysłuchali oni referatu ks. mgr J. Skotnickiego nt. *Odnova rodziny chrześcijańskiej w świetle Adhoracji Jana Pawła II „Familiaris Consortio”*. Przedstawiono także tezy: zamysły Boże względem rodziny, zadania rodziny chrześcijańskiej, duszpasterstwo rodzin.